

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

«Затверджую»
Проректор
з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б. Жильцов
« 01 » _____ 2014 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Людина у сучасному соціумі

Напрямок підготовки 6.130102 «Соціальна робота»

Інститут суспільства

2014-2015 навчальний рік

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

«Затверджую»
Проректор
з науково-методичної
та навчальної роботи
_____ О.Б. Жильцов
« ____ » _____ 2014 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛЮДИНА У СУЧАСНОМУ СОЦІУМІ

Напрямок підготовки 6.130102 «Соціальна робота»

Інститут суспільства

2014-2015 навчальний рік

Робоча програма **Людина у сучасному соціумі** для студентів галузі знань 1301 «Соціальне забезпечення», напряму підготовки 6.130102 «Соціальна робота».

Розробник: доктор філософських наук, професор кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка Стадник М.М.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії
Протокол від «   » _____ 2014 р. № ____

Завідувач
кафедри філософії _____ Александрова О.С.

УДК 37:39.4:377.36 (001)

ББК 74.584 (4 Укр) 738.6

М - 29

«Людина у сучасному соціумі». Робоча навчальна програма. – К.:
Видавництво «Університет» КУ імені Бориса Грінченка, 2013. – 41 с.

Укладач:

Стадник Микола Миколайович, д. філос. н., професор кафедри
філософії Інституту суспільства Київського університету імені Бориса
Грінченка.

Рецензенти:

Гонюкова Лілія Василівна, доктор наук з державного управління, доцент,
завідувач кафедри державного управління та управління освітою Інституту
суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка.

Купрій Тетяна Георгіївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри
філософії Інституту суспільства Київського університету імені Бориса
Грінченка.

УДК 37:39.4:377.36 (001)

ББК 74.584 (4 Укр) 738.6

© Стадник М.М., 2013 р.

© КУ імені Бориса Грінченка, 2013 р.

ЗМІСТ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	5
II. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ	7
III. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН	8
IV. ПРОГРАМА	9
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Сучасний розвиток суспільства	9
<i>Тема 1.</i> Світ та його характерні ознаки розвитку.....	9
<i>Тема 2.</i> Суспільно-політичні засади людського існування.....	10
<i>Тема 3.</i> Суспільство як самоорганізована система. Поняття «суспільство», «людина», «соціум»	11
<i>Тема 4.</i> Соціальна структура суспільства і місце в ній особистості.....	12
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Особистість у сучасному суспільстві	13
<i>Тема 5.</i> Суспільне життя людини.....	13
<i>Тема 6.</i> Природні, соціокультурні та духовні виміри людського життя.....	14
<i>Тема 7.</i> Людина, культура, ідентичність.....	15
<i>Тема 8.</i> Глобалізація і розвиток особистості в сучасному світі.....	16
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. Соціальні групи і місце в них індивіда	17
<i>Тема 9.</i> Соціальні спільноти у сучасних соціальних системах.....	17
<i>Тема 10.</i> Особливості соціально-історичного розвитку етносу та нації.....	18
<i>Тема 11.</i> Соціалізація особистості і реалії сьогодення.....	19
V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	20
VI. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА дисципліни «Людина у сучасному соціумі».....	30
Завдання для самостійної роботи.....	31
Карта самостійної роботи студента.....	33
VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА	34
VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	36
IX. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ	39
X. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	41
Основна.....	41
Додаткова.....	43

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Людина у сучасному соціумі» (далі – Програма) є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою філософії Інституту суспільства на основі ОПП — відповідно до затвердженого навчального плану.

Програму розроблено з урахуванням рекомендацій МОН України «Про Перелік напрямів (спеціальностей) та їх поєднання з додатковими спеціальностями і спеціалізаціями для підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра» (лист № 1/9-736 від 06.12.2007 р.)

Програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання в КУ імені Бориса Грінченка відповідно до вимог ОКХ, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни.

Програма визначає перелік, обсяг, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів, необхідне навчально-методичне забезпечення.

Навчальна дисципліна «Людина у сучасному соціумі» є складовою частиною дисциплін гуманітарного циклу-блоку навчальної програми.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Людина у сучасному соціумі» є:

- сформулювати у студентів національну свідомість, політичну і правову культуру, громадянську позицію, розкрити світоглядну культуру.
- ознайомити студентів з історичним розвитком соціологічної і громадської думки.
- підвищити рівень знань студентів про людину і суспільство, про особливості соціального життя, про природу і оточуючу дійсність, про роль людини в політичній системі і державі.

Основними завданнями курсу є:

- ознайомити студентів з вченнями мислителів минулого і сучасності, на основі соціальної практики розкрити взаємовідносини між людиною, природою і світом.
- виховувати у студентів здатність до самостійного, відповідного осмислення суспільно-соціальних проблем, залучати студентів до філософського аналізу і осмислення життєвих проблем, розуміння потреб сучасності.
- показати, що вивчення історичного досвіду минулих років і проблем сучасності допомагає формувати світоглядну культуру у молоді і орієнтує на

перспективу розвитку особистого життєвого шляху.

- усвідомити, що сучасна освіта і наука — це глибоко інтегроване і водночас диференційоване явище, яке стає продуктивною силою суспільства. Все це сприяє оптимізації шляхів до гуманізації людської діяльності і навчально-виховного процесу.

Робоча навчальна програма з дисципліни «Людина у сучасному соціумі» побудована з акцентом на міждисциплінарному і практично-орієнтованому підходах до навчання і виховання, значно посиленним блоком самостійної роботи студента.

II. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: Людина у сучасному соціумі.

Предметом курсу є взаємовідносини між людиною і світом. Розглядаються перспективні шляхи формування особистості які на основі соціальної практики і життєвого досвіду стверджують демократичні цінності громадянського суспільства і формують сучасний світогляд молоді людини.

Дисципліна	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідно до ECTS: <i>3 кредити</i>	Для студентів денної форми навчання за галуззю знань 1301 «Соціальне забезпечення» за напрямом підготовки 6.130102 «Соціальна робота» Освітньо-кваліфікаційний рівень: «Бакалавр».	Частина програми: за вибором
Кількість змістовних модулів: <i>3 модулі.</i>		Рік підготовки: 2 Семестр: 3
Загальний обсяг дисципліни: <i>108 годин.</i>		Аудиторні заняття: <i>48 год.</i> З них: Лекції: <i>22 год.</i> Семінарські заняття: <i>20 год.</i> Індивідуальна робота: <i>6 год.</i> Самостійна робота: <i>54 год.</i> Поточні консультації: <i>6 год.</i>
Кількість тижневих годин: <i>4 години.</i>		Модульний контроль: <i>6 год.</i> Вид контролю: <i>залік.</i>

III. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Використані скорочення:

- аудиторні години (А)
- лекції (Л);
- семінарські заняття (СЗ);
- індивідуальна робота (ІР);
- самостійна робота (СР);
- модульний контроль (МК)
- разом (Р).

№	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Р	А	Л	СЗ	ІР	СР	МК	
Змістовий модуль І. Сучасний розвиток суспільства									
1.	Тема 1. Світ та його характерні ознаки розвитку.	11	6	2	2	2	5	2	
2.	Тема 2. Суспільно-політичні засади людського існування.	9	4	2	2		5		
3.	Тема 3. Суспільство як самоорганізована система. Поняття «суспільство», «людина», «соціум».	8	4	2	2		4		
4.	Тема 4. Соціальна структура суспільства і місце в ній особистості.	11	4	2	2		5		
Разом		39	18	8	8	2	19	2	
Змістовий модуль ІІ. Особистість у сучасному суспільстві									
1.	Тема 5. Суспільне життя людини.	10	6	2	2	2	4	2	
2.	Тема 6. Природні, соціокультурні та духовні виміри людського життя.	8	2	2			2		5
3.	Тема 7. Людина, культура, ідентичність.	9	4	2			2		5
4.	Тема 8. Глобалізація і розвиток особистості в сучасному світі.	11	4	2			2		5
Разом		38	16	8	6	2	19	2	
Змістовий модуль ІІІ. Соціальні групи і місце в них індивіда									
1.	Тема 9. Соціальні спільноти у сучасних соціальних системах.	9	4	2	2	2	5	2	
2.	Тема 10. Особливості соціально-історичного розвитку етносу та нації.	11	6	2			2		5
3.	Тема 11. Соціалізація особистості і реалії сьогодення.	11	4	2			2		5
Разом		31	14	6	6	2	15	2	
Разом за навчальним планом		108	48	22	20	6	54	6	

IV. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Сучасний розвиток суспільства

Лекція № 1. Світ та його характерні ознаки розвитку.

Тематичний план:

1. Світ та особливості його існування.
2. Сутність людини та сенс людського життя.
3. Душевне життя і духовність людини.
4. Суспільне життя людини.
5. Політичні засади людського існування.
6. Людина як представник нації.

Розвиток поглядів на світ і людину в історії суспільства. Світ і людина очима філософів. Філософські погляди на світ у Платона, Арістотеля, Сковороди. Головні філософські напрями і проблеми. Світ і людина. Сучасна картина світу. Філософія як частина людської культури. Зміст, шляхи і форми історичного процесу розвитку людства. Світ як Всесвіт, його властивості. Природа і суспільство. Жива і нежива природа. Взаємодія людини і природи в процесі історичного розвитку. Становлення людської діяльності. Портрет людства, його єдність і відмінність. Еволюційні та революційні форми розвитку людства. Суперечлива гармонія людини. Людина, особа, індивід. Природа як сукупність об'єктивних умов існування людства.

Основні поняття теми: суспільство, наукова картина світу, предмет науки, соціальне, соціальна реальність, людська діяльність, народонаселення, соціологія, культурологія, філософія, нація, історичний розвиток, соціальна держава, аксіома, етика, істина.

Лекція № 2. Суспільно-політичні засади людського існування.

Тематичний план:

1. Суспільне життя людини.
2. Соціальна структура суспільства, її основні елементи.
3. Сім'я в соціальній структурі суспільства.
4. Особливості історичного розвитку українського етносу та нації.
5. Громадянин і держава.

Єдність людства. Людина, її походження і сутність. Сутність і природа людини. Краса і цінність людини. Права людини. Загальна Декларація прав людини. Діяльність людини. Людські потреби. Людська творчість. Навчання людини. Свобода й відповідальність людини. Поняття етносу і нації. Цінності і норми. Роль народонаселення в суспільному житті. Періодизація суспільного розвитку. Людина як представник нації. Громадянин і держава. Людина і суспільство. Роль сім'ї в соціальній структурі суспільства.

Основні поняття теми: світогляд, самосвідомість, міфологія, релігія, життєвий шлях, пізнавальна діяльність, вчинки, свобода, політична система, держава, громадянин, діяльність людини, людські потреби, соціальна структура, права людини, відповідальність людини, сім'я, етнос, нація.

Лекція № 3. Суспільство як самоорганізована система. Поняття «суспільство», «людина», «соціум».

Тематичний план:

1. Людина в різних сферах суспільного життя.
2. Людина – істота політична. Політична організація суспільства.
3. Праця як соціальний захист людини.
4. Людина і соціум. Особливості соціального життя.
5. Особа і культура.
6. Культура та творчість людини.
7. Людина як творець культури.
8. Наука як явище культури.
9. Політична і правова культура людини.

Людина в суспільстві. Сутність політики. Поняття «суспільство», «соціум». Політична організація суспільства. Людина в сім'ї. Сім'я та її роль у людському житті. Розвиток сім'ї та шлюбу в історії суспільства. Право на життя. Цінність людини. Моральність людини. Поняття «філософія». Поняття матеріального та ідеального. Етика і мораль в житті людини. Інтелект, воля та ідеали в житті людини. Історичний розвиток уявлень про природу. Людина як суб'єкт і об'єкт політики. Суспільне життя людини. Соціальне як момент існування суспільного. Соціальний характер людської діяльності. Природне право і Концепція прав людини ООН.

Основні поняття теми: культура, наука, суспільне життя, людина, суспільство, соціум, особа, праця, ідеал, мораль, правова культура, духовність, етика, правова свідомість, соціальне життя людини, класифікація, політика, суспільний процес, політична свідомість.

Лекція № 4. Соціальна структура суспільства і місце в ній особистості.

Тематичний план:

1. Погляди українських мислителів на періодизацію історії.
С.Оріховський, Г. Сковорода, П. Могила.
2. Філософські, соціологічні, та психологічні підходи до особи.
3. Життєва позиція та спосіб життя особистості.
4. Людина і соціум. Соціум – соціалізоване суспільство.
5. Цінність і сенс життя.
6. Адаптація людини до сучасних умов життя.

Морально-духовні цінності в системі виховання особистості. Соціум як соціалізоване суспільство. Українські мислителі С. Оріховський, Г.Сковорода, П. Могила про суспільство. Компоненти соціуму: особистість, колектив, сім'я. Класово-стратифікаційна структура: класи, соціальні верстви, стани. Соціальна група як спільність людей. Г.Спенсер, Л.Гумплович, Г.Гоббс, К.Маркс про класи у суспільстві. Соціальний стан і соціальна верства. Е. Дюркгейм. Роль ментальності в життєдіяльності суспільства. Прогрес і періодизація суспільного розвитку. Суспільний прогрес - як поступальний розвиток суспільства. Людина в сучасному світі. Соціально справедлива держава. Соціальні програми.

Основні поняття теми: соціум, життєва позиція, культура, адаптація, демократія, ідеологія, статус, суспільний прогрес, соціальна практика, соціальна група, сучасний світ, етнос, колектив, сім'я, світогляд, соціальні відносини, суспільне виробництво, суспільна організація праці.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Особистість у сучасному суспільстві

Лекція № 5. Суспільне життя людини.

Тематичний план:

1. Особливості суспільного життя.
2. Політична соціалізація особистості.
3. Праця як соціальний захист людини.
4. Людина в суспільстві.
5. Діяльність людини. Організація діяльності.
6. Громадянин і держава.
7. Людина і людство.

Суспільство як самоорганізована система. Стосунки між людьми. Соціальна відповідальність, обов'язок. Соціальна незахищеність людини і соціальна свобода. Сутність і зміст суспільства. Суспільне - як реальність відносин, які створені людьми в суспільстві. Суспільно-економічні процеси. Соціум - як рівень практичності суспільства. Суспільство як система, що саморозвивається. Життєвий процес людини. Людина як носій діяльності. Діяльність як засіб формування соціального. Суспільне становище людей. Соціальна верства як перехідна соціальна група.

Основні поняття теми: суспільне життя, діяльність людини, громадянин, держава, людство, суспільна діяльність, соціальна верства, соціальна група, людина, обов'язок, спільноти людей.

Лекція № 6. Природні, соціокультурні та духовні виміри людського життя.

Тематичний план:

1. Духовність людини. Поняття "дух", "душа", "духовність".
2. Честь, совість, гідність людини.
3. Віра, надія, любов як духовно практичні виміри людського життя.
4. Духовно-естетична цінність життя. Прекрасне і потворне.
5. Добро і зло - категорії цінності.
6. Добро - рушійна сила історичного процесу.
7. Шляхи духовного формування особистості.

Особливості релігійного світогляду. Мудрість і шанувальники мудрості. Філософія, культура, світогляд. Соціальні умови формування філософії. Філософія як спосіб життя. Розвиток філософської думки в Україні. Г. Сковорода, М. Костомаров, О. Маркевич. Культура і творчість людини. Почуття, емоції, темперамент. Оцінки, цінності, норми. Цілі та ідеали. Культура як діяльність. Форми впливу культури в житті людини та суспільства. Елітарна культура. Народна культура. Масова культура. Загальнолюдське в культурі. Вплив масової культури на духовне життя суспільства. Естетика і філософія релігії Г. Гегеля.

Основні поняття теми: дух, духовність, духовна культура, світогляд, цивілізація, позитивізм, субстанція, гармонія, плюралізм, народний суверенітет, культура, естетика, мораль, людська філософія релігії, сенс буття, духовне життя людини, мудрість, гідність людини.

Лекція № 7. Людина, культура, ідентичність.

Тематичний план:

1. Людина як предмет філософії.
2. Ідеал людяності і цінність людського життя.
3. Свідомість і духовний світ людини.
4. Культурний простір і час як форма буття людини.
5. Просвітницька філософія Г. Сковороди, М. Гоголя, П. Юркевича.
6. Культурологічна концепція І. Франка, М. Костомарова, С. Русової.
7. Людинотворча сутність культури.

Культура в генезисі людини. Людська спільнота. Сфери буття людини. Буття і розум. Соціально-історичний час і простір. Людина як предмет філософії у вченнях західноєвропейських вчених. Погляди Т. Шевченка, В. Білозерського, М. Драгоманова. Матеріальні і духовні цінності. Релігія в системі культури, свідомість і духовний світ людини. Українська духовна культура: діалектика національного і загальнолюдського. Суперечності сучасного світу і поняття цивілізації. Соціальна пам'ять людства як функція культури. Історичність і новаторство в культурі.

Основні поняття теми: ідентичність, культура, свідомість, філософія культури, час історичний, час соціальний, час людського буття, генезис, космополітизм, духовна культура, людське буття, цивілізація, людська спільнота, людська душа, духовність.

Лекція № 8. Глобалізація і розвиток особистості в сучасному світі.

Тематичний план:

1. Особистість і цивілізація. Філософські погляди Освальда Шпенглера (1880-1936).
2. Суспільно-історичний досвід людства.
3. Гуманістичний характер людської діяльності.
4. Моральні цінності життя як чинники активізації людського духу.
5. Глобалізація світу як фактор розвитку сучасного людства.
6. Глобальні проблеми взаємодії людини та природи.
7. Науковий світогляд - як вищий рівень розвитку світоглядної культури людства.

Загальнолюдське в культурі та його джерела. Освіта, навчання, культура - основні шляхи інтеграції. Мораль як світоглядний орієнтир людини і суспільства. Історичність світогляду. Наука як світоглядна сфера людської діяльності. Сучасна наукова істина як результат наполегливої праці. Людина і глобалізаційні процеси в світі. Людина і право. Людина і мораль. Сутність та особливості суспільного виробництва. Сфера освіти та її соціокультурне вчення.

Основні поняття теми: аксіома, гуманізм, цивілізація, глобалізація, сучасний світ, громадянське суспільство, науковий світогляд, людський дух, досвід людства, покоління, правова поведінка, правова культура особистості, економічні інтереси, світоглядна культура людства, моральні цінності, українська філософія, глобалізація світу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

Соціальні групи і місце в них індивіда

Лекція № 9. Соціальні спільноти у сучасних соціальних системах.

Тематичний план:

1. Людське суспільство як колективні спільноти.
2. Соціальна спільнота і соціальна система.
3. Соціальний процес - як явище соціального буття.
4. Соціальний процес - як гарант розгортання потенціалу особистості.
5. Співробітництво як узгоджена діяльність індивідів.
6. Характерні особливості сучасного світу і суспільства.
7. «Людина», «природа», «суспільство», «сучасний світ» як чинники планетарного мислення.

Соціальна структура суспільства: основні види та елементи. Суспільство як соціальна система. Соціальна держава як можливість для самореалізації людини. Соціальна справедливість як надання стартових можливостей і соціальних гарантій усім членам суспільства. Життєва та професійна задоволеність як оцінка соціального статусу людини. Соціальна стратифікація як методологія соціальної структури українського суспільства. Особистість у системі соціальних зв'язків. Соціальні якості людини. Соціальний статус і соціальна роль особистості в суспільстві. Соціологічні та етичні погляди Б. Спінози.

Основні поняття теми: соціальна стратифікація, соціальні класи, історичні спільноти людей, соціальний статус людини, соціальна мобільність, професійна адаптація, соціальне середовище, соціальна адаптація, соціальна взаємодія, соціальна легітимність, людина в світі.

Лекція № 10. Особливості соціально-історичного розвитку етносу та нації.

Тематичний план:

1. Поняття етносу. Рід, плем'я, народність нація.
2. Нація як етносоціальна спільнота людей.
3. Етнос як суспільно-природне утворення.
4. Етнографічні та історичні факти суспільного життя людини.
5. Історична пам'ять поколінь як культурне надбання соціуму.
6. Народність як нова історична форма спільності людей.
7. Національні відносини як складова соціальних відносин.

Етнічне буття людини. Націоналізм як соціальний феномен. Біологічне і соціальне в людині. Рід і родова спільнота. Біологія, природа і культура в генезисі людини. Сфера буття людини. Специфіка духовного буття людини. Матеріалістична фізіологія і проблема людини у філософській системі Р. Декарта. Філософія і світогляд. Світоглядний фактор.

Основні поняття теми: Народність, етнос, нація, плем'я, рід, родова спільнота, сім'я, духовність, культура, верства, етнографія, національні відносини, людина і етнос, історична пам'ять, толерантність, вчення.

Лекція № 11. Соціалізація особистості і реалії сьогодення.

Тематичний план:

1. Соціальна структура суспільства, її основні елементи.
2. Діяльність людини як засіб формування соціального і культурного середовища.
4. Сутність соціології особистості.
5. Концепції особистості у працях І. Канта, Ф Ніцше, А. Шопенгауера, У.Штерна, Е. Фромма, З. Фрейда, Т. Рібо.
6. Цінність людської особистості, цінність її діяльності.
7. "Нова людина" як відображення людства на планетарному рівні.

Поняття і сутність соціології особистості. Соціальна сутність людини. Єдність людини і світу. Концепція особистості у працях К. Ясперса, А. Адлера, К.-Г. Юнга. Структура особистості як соціологічна проблема. Проблема особистості в працях Б. Ананьєва, В. Свідерського, І. Палія , К. Платонова, О. Леонтєва, А. Ковальова. Особистість в розмаїтті гносеологічних ознак. Багаторівневість соціокультурних детермінант мислення і дій людини. Соціальна сутність людини. Концепції особистості. Людина і соціум. Людина і природа. Людина і світ. Світогляд людини.

Основні поняття теми: соціалізація суспільства, соціалізація особистості, діяльність людини, сутність людини, соціальна структура, особистість, особа, соціологія особистості, індивід, статус особистості, структура особистості.

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I
Сучасний розвиток суспільства

Семінар №1   Розвиток поглядів на світ і людину в історії суспільства і цивілізацій.

План:

1. Релігійна картина світу. Релігія в житті людини.
2. Світ і людина очима філософів. Філософія релігії.
3. Філософія, освіта і культура. Філософія духу Б. Спінози.
4. Світ як Всесвіт, його властивості і функції.
5. Портрет цивілізацій і людства, його єдність і внутрішні відмінності
6. Життєва сутність людини та її професійна діяльність.
7. Сенс людського життя як фактор безперервності світу.

Література:

1. Варді А.Ф. Загадковий світ людини. — К; 1988.
2. Філософія: світ людини: курс лекцій: навч. посібн. (ред. кол. В.Г.Табачковський, М.О. Булатов, Н.В. Хамітов), — К., -1998.
3. Бердяев Н.А. Человек. Микрокосм // Феномен человека. Антология. — М; 1993.
4. Тейяр де Шарден П. Феномен человека. — М., 1987.
- 5.Тюріна Т.Г. Шляхи духовного формування особистості. — Л.,2005.
6. Баландин Р.К. , Бондарев Л.Г. Природа и цивилизация. — М.,1988.
7. Народы мира: Историко - демографический справочник. — М., 1992.
8. Наша планета. — Изд - во: " Разум", — М., -1985.
9. Москвичёв Я.Н. Знание о мире и мир знаний. — М., -1998.
- 10.Вернадский В.И. Научная мысль как планетарное явление (В.И. Вернадский). 270 С.
11. Франкл В. Человек в поисках смысла... — М., -1990.

Семінар №2 Людина в процесі суспільно-історичного розвитку

План:

1. Людина, суспільство і природа: взаємодія впливу.
2. Навчання, освіта, права, діяльність людини.
  - а. загадковий світ людини;
  - б. життєве призначення жінки і чоловіка.
3. Громадяни і держава.
4. Людина і політика. Основні засади та принципи сучасної політики.
5. Людина як частина соціуму в умовах постіндустріального світу.

Література:

1. Філософія політики: Хрестоматія: В 4 - т. (Ред. кол. Я.В. Губерський, В.П. Андрущенко, М.І. Бойченко). — К., 2003.
2. Шляхтун П.П. Політологія: Теорія та історія політичної науки: Підручник. — К., 2002.
3. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. — К., 1998.
4. Андрущенко В. Організоване суспільство, — К., 2006.
5. Гаевский Б. Философия политики. К.; МАУП, 2001. — 176 с.
6. Веймер Д. Аналіз політики. Концепція і практика // Основи, 2000. — 654 с.
7. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания (Борис Герасимович Ананьев); АН СССР, Инст - т психологии, — М. — Наука, 1977. — 380 с.
8. Филипчук Г.Г. Общечеловеческое и этнокультурное в образовании: взгляд с Украины (Г.Г. Филипчук) // Известия Междунар. словянской академии образования им. Я.А. Коменского. — 2007. — №5. — с. 73-76.
9. Андрущенко В. Організоване суспільство. —К., 2006.

Семінар №3 Людина в різних сферах суспільного життя.

План:

1. Особливості суспільно-соціального життя людини.
  - а. людина і суспільство;
  - б. людина і соціум.
2. Соціально-класова структура суспільства, її основні елементи.
3. Соціальні групи - як спільноти людей.
4. Сім'я в соціальній структурі суспільства. Роль сім'ї.
5. Прогрес і періодизація суспільного розвитку.

Література:

1. Туманов С.В. Общественный идеал: диалектика развития. _ М., 1986
2. Бромлей Ю.В. , Подольный Р.Г. Человечество - это народы. _ М., 1990
3. Горелов М.Е., Моця О.П., Рафальський О.О. Цивілізаційна історія України: Нариси _ К., 2006
4. Николов Л. Структуры человеческой деятельности. _ М., 1984.
5. Франк С.Я. Духовные основы общества. _ М., 1992
6. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку укр. державності: Проект (наук.-творч. колектив: О. Сухомлинська (наук. кер.) та інш.) // Шлях освіти. _ 2000. _ №3. _ с.7 - 12
7. Шарден П.Т. Феномен человека. _ М., 1987
8. Говорун Т.В. Людина і суспільство. _ К., 1992. _ Т.1.
9. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию. –М., 2004.

Семінар №4 Морально-духовні цінності в системі виховання особистості.

План:

1. Соціум як спеціалізоване суспільство.
2. Класово – стратифікаційна структура суспільства.
3. Адаптація людини до сучасних умов життя.
4. Активна життєва позиція людини як засіб творчого і працелюбного існування.
  - а. людина і колектив;
  - б. людина і сім'я;
  - в. людина і життя.
5. Моральні і духовні потреби людини.
6. Духовність і життєва компетентність людини.

Література:

1. Балл Г.О. Сучасний гуманізм і освіта. — Рівне: Леста - М, —2003. — 128 с.
2. Бачинин В.А. Духовная культура личности. — М.; 1984. — 39 с.
3. Бердяев Н.А. О назначении человека. — М., 1992. — 84 с.
4. Варді А.Ф. Загадковий світ людини. —К., 1998.
5. Іванченко Л.В. Особливості світоглядного формування особистості в сучасних умовах (Л.А. Іванченко, А.А. Струєва) // Вісник Житомирськ. пед. університету. — Вип. 4. — 1999. — С. 35 - 37.
6. Искусство стать и быть человеком; Учебник живой духовности. — М.; 1991 - ч.1; 1992 - ч.2. — С.18-24.
6. Колошинский А.Л. Человек среди людей. — Минск.; 1987.
8. Костюков С. Загальнолюдські та національні культурні цінності: проблема єдності // Вища освіта України, 2008. — №3. — С. 75 - 83
9. Філософський словник (За ред. В.І. Шинкарука); Вид. 2е. — М., 1986.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Особистість у сучасному суспільстві

Семінар №5 Суспільно - соціальні орієнтири людського життя.

План:

1. Людина як носій діяльності.
2. Діяльність людини як засіб формування соціального середовища.
3. Людина в суспільстві і колективі.
4. Людина серед людей. Спілкування та взаємодія.
5. Людина в соціумі, її саморозвиток і самоосвіта.
6. Вживання людини і людства — нагальна проблема сучасності.

Література:

1. Пазенок В.С. Гуманізм: нові виміри. — К., 2001.
2. Татаркевич В.О. О счастье и совершенстве человека. — М., 1981
3. Крымский С.Б. Философия как путь человечности и надежды. — К.:2000
4. Григорьян Б.Г. Человек. Его положение и призвание в современном мире. — М.: 1986
5. Туманов С.В. Общественный идеал: диалектика развития, — М.: 1986
6. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору (В.Г. Кремень). — К.: Педагогічна думка. — 2009. — 520 с.
7. Сисоєва С.О. Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу: Монографія (С.О. Сисоєва). — Хмельницький: ХГПА, 2008. — 324 с.
8. Проблема человека в западной философии. Переводы(сост. и послеслов. П.С. Гуревича; (под общей ред. Ю.П. Порцова). — М., 1988.
9. Тюріна Т. Г. Шляхи духовного формування особистості. –Л., 2005.

Семінар №6 Соціокультурні та духовні виміри людського життя

План:

1. Світоглядне самовизначення та ціннісна орієнтація людини в життєвому просторі. Людина і Всесвіт.
2. Як людина пізнає навколишній світ.
3. Духовні і культурні цінності та надбання як інтереси нації.
4. Людина — духовна, суспільна і природно-соціальна істота.
5. Проблеми людини в працях Г. Спенсера, А. Біне, В. Вундта, Г. Ліпса, О.Пфендера, О. Олпорта.
6. Діяльність людини як механізм управління і самоуправління.
7. Концепція "людських стосунків" у соціумі.

Література:

1. Анисимов С.Ф. Духовные ценности: производство и потребление. — М., 1988
2. Энциклопедический социологический словарь (под общей ред. Осипова Г.В.). — М.: РАН ИСПИ, 1955. — 939 с.
3. Шумра Л. Моральні цінності як основа духовного виховання (Л. Шумра) // Рідна школа. — 2004. — №6. — С. 28-30
4. Морозов О.Ф. Ціна думки - інтелектуальний капітал (О.Ф. Морозов). - Донецьк: Юго-Восток, 2005. — 351 с.
5. Направленные основы жизни человека. — Минск.: 1994.
6. Князева М. Ключ к самосозирцанию. — М.: 1990.
7. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики. наук. — метод. посібник (за ред. І.І. Єрмакова). — Запоріжжя: " Центріон", — 2005. — 640 с.
8. Перчинов Г. Наука и творчество. — М.: "Прогресс", 1979.
9. Свасян К.А. Человек как творение и творец культуры // Вопросы философии. — 1987. — №6.

Семінар №7 Культурний простір і час як форми буття людини.

План:

1. Людина як предмет філософії, формування життєвого світогляду.
2. Матеріальні і духовні цінності в життєвому просторі.
3. Культура як соціальний феномен взаємодії особистості і суспільства.
4. Проблеми культури у працях Й. Гердера, Ж. Кондорсе, Ф. Вольтера, Ж. - Ж. Руссо.
5. Два типи філософсько-історичних концепцій культури:
  - а) глобально - світовий;
  - б) локально - історичний.
6. Культура як багатомірне явище і феномен діяльності людини.

Література:

1. Пекеліс В. Як знайти себе. — К., 1991
2. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания. — (Б.Г. Ананьев). — СПб. : Питер, 2002 — 288 с.
4. Короленко Ц.П., Фролова Г.В. Вселенная внутри тебя. — Новосибирск, 1979.
5. Тюріна Т.Г. Шляхи духовного формування особистості. — Л., 2005
6. Калинаускас И. Духовное общество. — К., 1992
7. Самоукина Н.В. Психология оптимизма. — М.: Изд-во Института Психиотерапии, 2001. — 240 с.
8. Табачковський В.Г. Філософія: світ людини. Курс лекцій: навч. посібник (В.Г.Табачковський, М.О. Булатов, Н.В. Хамітов та інші). — К.: Либідь, 2003. — 432 с.
9. Терещенко Ю.І. Світ обертається довкола творців нових цінностей (Освіта як екзистенційний пріоритет України) (Ю.І. Терещенко) // Віче. — 2001. — №6(111). — С. 103-114.

Семінар №8 Розвиток особистості в сучасному світі.

План:

1. Людина в сучасному світі.
2. Сутність людини та сенс людського життя.
3. Людина в сім'ї, групі, суспільстві, колективі.
4. Особистість і сучасний освітній простір.
5. Світ обертається довкола творців нових цінностей.
6. Орієнтири сучасного гуманізму і культури в суспільній і освітній сферах.
7. Поняття цивілізації: історія, закономірності, тенденції розвитку.

Література:

1. Волков Г. Эра роботов и эра человека. –М., 1991.
2. Глобалізація і безпека розвитку: колективна монографія (за ред. О.Г.Білоруса). — К., 2001.
3. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні: інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. — К., Грамота, 2005. — 448 с.
4. Гальчинський А.С. Суперечності реформ у контексті цивілізаційного процесу. — К., 2001.
5. Крисаченко В.С., Хилько М.І. Екологія. Культура. Політика: Концептуальні засади сучасного розвитку. — 2001.
6. Франкл В. Человек в поисках смысла... — 1990.
7. Бодалев А.А. Вершина в развитии взрослого человека: характеристики и условия достижения (А.А. Бодалев). — М.,Флинта: Наука, 1998. — 168 с.
8. Ясперс К. Смысл и назначение истории. –М., 1991.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.
Соціальні групи і місце в них індивіда

Семінар №9   Особистість в системі суспільно - соціальних зв'язків

План:

1. Особистість і цивілізація. Цивілізація і Всесвіт.
2. Людина як соціальна істота.
3. Чуттєвий світ людини. Темперамент і характер.
4. Як людина пізнає світ?
5. Сім'я та її роль у людському житті.
6. Життєва позиція та спосіб життя людини.
7. Людинотворча сутність культури.

Література

1. Бим - Бад Б.М., Петровский А.В. Образование в контексте социализации // Педагогика. — 1996. — №1. — С. 4-6.
2. Куценко В. І. Розвиток соціальної сфери в умовах формування ринкових відносин (питання теорії і практики). —К.: РВПС України, НАНУ, 2007. — 100 с.
3. Кремень В.П. Національна освіта як соціокультурне явище // Учитель, — К., 1998. — у кн. "Україна: шлях до себе", — 54 с. — С. 10-14.
4. Дашутін Г. Політичний ідеал: світовий досвід і сучасна Україна. — К., 2006.
5. Губерський Л.В. Андрущенко В.П. Михальченко М. Культура. Ідеологія. Особистість. — К., 2002.
6. Огнев'юк В. Освіта і цінності демократії (В. Огнев'юк). — Персонал. — 2003. — №2 — С. 72-78.
7. Сисоєва С.О. Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу: Монографія (С.О. Сисоєва). — Хмельницький: ХГПА, 2008. — 324 с.
8. Свасян К.А. Человек как творение и творец культуры // Вопросы философии. -1987. -№6.

Семінар № 10   Духовна єдність людства як головна умова подальшого розвитку культури і цивілізації.

План:

1. Почуття, інтелект, воля. Ідеали в житті людини.
  - а. сила духу і сила волі людини;
  - б. людина, освіта, навчання;
  - в. людина і професійна діяльність.
2. Віра, надія, любов як духовно-практичні виміри життя.
3. Духовна і внутрішня культура людини.
4. Сфери духовної культури людини.
5. Вічне та плинне в культурному розвитку.
6. Історичність і новаторство в людській культурі.
7. Світогляд українського народу.
8. Духовні засади суспільства.

Література:

1. Франк С. Л. Духовные основы общества. – М., 1992.
2. Франкль В. Человек в поисках смысла. — М., 1996.
3. Філософський словник (за ред. В.І. Шинкарука). — 2-ге вид. — К., 1986.
4. Швейзер П.Т. Феномен человека. — М., 1987.
5. Людина і світ: Підручн. для 11кл. загальноосв. навч. закл. (І.В. Губерський, В.Г. Кремень А.О. Приятельчук та інш.); за ред. І.В. Губерського. – 3-тє вид., переробл. і доп. – К.: Знання, 2007. – 350с.
6. Тульчинский Г.Г. Разум, воля, успех: к философии поступка. — Л., 1990.
7. Усатенко Т.П. Українська національна школа: минуле і майбутнє / Т.П. Усатенко. –К.: Наукова думка, 2003. -285с.

VI. Навчально-методична карта дисципліни «Людина у сучасному соціумі».
Разом: 108 год., лекції – 22 год., семінарські заняття – 20 год., індивідуальна робота – 6 год.,
самостійна робота – 54 год., модульний контроль – 6 год.

Модулі	Змістовий модуль I				Змістовий модуль II				Змістовий модуль III		
Кількість балів за модуль	Сучасний розвиток суспільства 69				Особистість у сучасному суспільстві 99				Соціальні групи і місце в них індивіда 58		
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Теми лекцій	Світ та його характерні ознаки розвитку.	Суспільно-політичні засади людського існування.	Суспільство як само-організована система. Поняття «суспільство», «людина», «соціум»	Соціальна структура суспільства і місце в ній особистості.	Суспільне життя людини.	Природні, соціокультурні та духовні виміри людського життя.	Людина, культура, ідентичність.	Глобалізація і розвиток особистості в сучасному світі.	Соціальні спільноти у сучасних соціальних системах.	Особливості соціально-історичного розвитку етносу та нації.	Соціалізація особистості і реалії сьогодення.
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Теми семінарських занять	Розвиток поглядів на світ і людину в історії суспільства.	Людина в процесі суспільно-історичного розвитку.	Людина в різних сферах суспільного життя.	Морально-духовні цінності в системі виховання особистості.	Суспільно - соціальні орієнтири людського життя.	Соціокультурні та духовні виміри людського життя.	Культурний простір і час як форми буття людини.	Розвиток особистості в сучасному світі.	Особистість в системі суспільно - соціальних зв'язків.	Духовна єдність людства як головна умова подальшого розвитку культури і цивілізації.	
Відвідування семінар. зан.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-
Бали за семін. зан.	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	-
Бали за сам. роботу	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
ІНДЗ	30 балів										
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)				Модульна контрольна робота 3 (25 балів)			
Підсумковий контроль	ПМК (залік)										

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ *Самостійна робота, консультації, виконання домашніх завдань за темами:*

Тема 1. Світ та його характерні ознаки розвитку.

Самостійно вивчити питання:

1. Світ і людина очима філософів.
2. Соціальна роль особистості і її соціальна позиція.

Тема 2. Суспільно-політичні засади людського існування.

Самостійно вивчити питання:

1. Людина і соціум. Особливості соціального життя.
2. Соціальна роль особистості і її соціальна позиція.

Тема 3. Суспільство як само-організована система. Поняття «суспільство», «людина», «соціум»

Самостійно вивчити питання:

1. Людина і соціум. Особливості соціального життя.
2. Адаптація людини до сучасних умов.

Тема 4. Соціальна структура суспільства і місце в ній особистості.

Самостійно вивчити питання:

1. Людина в демократичному суспільстві.
2. Людина як частина соціуму в умовах постіндустріального світу.

Тема 5. Суспільне життя людини.

Самостійно вивчити питання:

1. Особливості суспільно-соціального життя людини.
2. Соціально-класова структура суспільства, її основні елементи.

Тема 6. Природні, соціокультурні та духовні виміри людського життя.

Самостійно вивчити питання:

1. Сім'я в соціальній структурі суспільства.
2. Соціально-класова структура суспільства, її основні елементи.

Тема 7. Людина, культура, ідентичність.

Самостійно вивчити питання:

1. Поняття культури. Культура і цивілізація.
2. Виживання людини і людства — нагальна проблема сучасності.

Тема 8. Глобалізація і розвиток особистості в сучасному світі.

Самостійно вивчити питання:

1. Вживання людини і людства — нагальна проблема сучасності.
2. Людина і політика. Політика і влада.

Тема 9. Соціальні спільноти у сучасних соціальних системах.

Самостійно вивчити питання:

1. Цінність людської особистості. Єдність людини і світу.
2. «Нова людина» як відображення людства на планетарному рівні.

Тема 10. Особливості соціально-історичного розвитку етносу та нації.

Самостійно вивчити питання:

1. Життя як становлення і розвиток людини.
2. Походження людини. Розвиток уявлень про виникнення людини.

Тема 11. Соціалізація особистості і реалії сьогодення.

Самостійно вивчити питання:

1. Особистість у системі соціальних зв'язків. Соціальні якості людини.
2. Соціальний процес як гарант розгортання потенціалу особистості.

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I Сучасний розвиток суспільства			
Тема 1. Світ та його характерні ознаки розвитку.	Семінарське заняття, залік	5	II-III
Тема 2. Суспільно-політичні засади людського існування (5 год.)	Семінарське заняття, залік	5	III-IV
Тема 3. Суспільство як само-організована система. Поняття «суспільство», «людина», «соціум» (4 год.)	Семінарське заняття, залік	5	IV-V
Тема 4. Соціальна структура суспільства і місце в ній особистості (5 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль	5	V-VI
Змістовий модуль II Особистість у сучасному суспільстві			
Тема 5. Суспільне життя людини (4 год.)	Семінарське заняття, залік	5	VI- VII
Тема 6. Природні, соціокультурні та духовні виміри людського життя (5 год.).	Семінарське заняття, залік	5	VII- VIII
Тема 7. Людина, культура, ідентичність (5 год.).	Семінарське заняття, залік	5	VIII-IX
Тема 8. Глобалізація і розвиток особистості в сучасному світі (5 год.).	Семінарське заняття, модульний контроль	5	X-XI
Змістовий модуль III Соціальні групи і місце в них індивіда			
Тема 9. Соціальні спільноти у сучасних соціальних системах (5 год.)	Семінарське заняття, залік	5	XII- XIII
Тема 10. Особливості соціально-історичного розвитку етносу та нації (5 год.).	Семінарське заняття, залік	5	XIV-XV
Тема 11. Соціалізація особистості і реалії сьогодення (5 год.)	Семінарське заняття, Модульний контроль		XVI- XVII
<i>Разом: 54 год.</i>		<i>Разом: 50 бал.</i>	

VII. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Тематика ІНДЗ з навчальної дисципліни «Людина у сучасному соціумі»

1. Особа у системі суспільних відносин.
2. Життєвий шлях і стиль життя особи.
3. Виникнення і сутність суспільства.
4. Людина в різних сферах суспільного життя.
5. Праця і соціальний захист людини.
6. Людина у ринковій економіці.
7. Влада і політика як суспільні явища
8. Людина і влада.
9. Людина в політичній системі.
10. Особа і культура.
11. Людина як творець культури.
12. Наука як явище культури.
- 13.Світогляд людини як основа культури.
14. Людина як представник нації.
15. Людина і людство.
- 16.Розвиток поглядів на світ і людину в історії суспільства.
- 17.Релігійна картина світу.
- 18.Світ і людина очима філософів.
- 19.Філософія і культура.
- 20.Розвиток філософської думки в Україні.
- 21.Світ як Всесвіт, його властивості.
- 22.Взаємодія природи і суспільства у процесі історичного розвитку.
- 23.Портрет людства. Його єдність і внутрішні відносини.
- 24.Людина, особа, індивід.
- 25.Роль спадковості і середовища у формуванні людини.
- 26.Цінність і моральність людини.
- 27.Життя як становлення і розвиток людини.
- 28.Життя людини — ланка існування світу.
- 29.Життєва позиція та спосіб життя людини.
- 30.Потреба людини — рушійна сила людської діяльності.
- 31.Трудова і професійна діяльність людини.
- 32.Як людина пізнає світ. Що таке істина?
- 33.Спілкування та його роль у житті людини.
- 34.Сім'я та її роль у людському житті.
- 35.Духовний мікроклімат сім'ї.
- 36.Громадянин і держава.
- 37.Людина істота біологічна і соціальна.

38. Людина і Космос, Всесвіт і Земля.
39. Рух, простір і час як загальний спосіб існування світу.
40. Душевне життя і духовність людини.
41. Честь, совість, гідність людини.
42. Віра, надія, любов як духовно-практичні виміри людини.
43. Розум, свідомість і мислення людської натури.
44. Людина і природа. Історичний розвиток уявлень про природу.
45. Поняття «суспільство», «суспільне», «соціальне», «соціум».
46. Соціальна структура суспільства, її основні елементи.
47. Поняття етносу. Рід, плем'я народність, нація.
48. Особливості історичного розвитку українського етносу та нації.
49. Прогрес і періодизація суспільного розвитку.
50. Світогляд людини як найвища форма самоусвідомлення.

Критерії оцінювання ІНДЗ:

№ п/п	Опис критерію	Максимальна кількість балів
1	Складання плану ІНДЗ	1
2	Обґрунтування актуальності проблеми, формулювання мети, завдань, об'єкту, предмету, методу дослідження та висунення гіпотези	5
3	Відповідність змісту планові та темі ІНДЗ	1
4	Критичний аналіз суті та змісту викладу підготовчого (аналітичного) етапу дослідження	3
5	Виклад фактів, ідей, основних понять дослідження в логічній послідовності	3
6	Достовірність, об'єктивність матричного класифікатора. Наявність таблиць, графіків, діаграм	5
7	Доказовість висновків, обґрунтованість власних практичних рекомендацій, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	4
8	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки, список використаних джерел та літератури)	4
9	Позитивний захист роботи	4
Разом		30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	21-30	Відмінно
Достатній	11-20	Добре
Середній	6-10	Задовільно
Низький	0-5	Незадовільно

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Людина у сучасному соціумі».

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Людина у сучасному соціумі» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види контролю.

Розрахунок рейтингових балів для студентів

№	Вид діяльності	макс. к-сть балів за од.	к-сть од. до розр.	Всього
1.	Відвідування лекцій	1	11	11
2.	Відвідування семінарських занять	1	10	10
3.	Відповідь на семінарському занятті	10	10	100
4.	Виконання завдання для самостійної роботи	5	10	50
5.	ІНДЗ	30	1	30
6.	Модульна контрольна робота	25	3	75
	Підсумковий рейтинговий бал			276
	Коефіцієнт перерахунку			276:100=2,76

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.

Методи письмового контролю: модульний письмовий контроль; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.

Методи самоконтролю: Уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Розподіл балів, що виставляються студентам упродовж вивчення дисципліни «Людина у сучасному соціумі».

В балах		За шкалою ECTS	
79-88	«відмінно»	90-100	A
66-78	«добре»	82-89	B
		75-81	C
53-65	«задовільно»	69-74	D
		60-68	E
52 і нижче	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	35-59	FX
	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	1-34	F

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Загальні критерії оцінювання успішності студентів та магістрантів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та ґрунтовні знання матеріалу в повному обсязі, за знання основної та додаткової літератури; за розуміння і творче використання набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання, поверхову обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; відповідь студента містить істотні помилки, проте він здатен виявити та проаналізувати їх з допомогою викладача
«незадовільно»	ставиться студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється лише загальним уявленням про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну науково-дослідну роботу, модульну контрольну роботу.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

ІХ. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

з дисципліни «Людина у сучасному соціумі»

1. Світ і людина очима філософів.
2. Поняття творчості свободи і відповідальності в житті людини.
3. Соціальна роль особистості і її соціальна позиція.
4. Людина і соціум. Особливості соціального життя.
5. Адаптація людини до сучасних умов.
6. Життєва позиція та спосіб життя і діяльність особистості.
7. Філософські, соціологічні та психологічні підходи до поняття «особа», «особистість».
8. Людина в демократичному суспільстві.
9. Людина як частина соціуму в умовах постіндустріального світу.
10. Особливості суспільно-соціального життя людини.
11. Соціально-класова структура суспільства, її основні елементи.
12. Сім'я в соціальній структурі суспільства.
13. Поняття культури. Культура і цивілізація.
14. Вживання людини і людства — нагальна проблема сучасності.
15. Людина і політика. Політика і влада.
16. Розуміння біосфери та ноосфери.
17. Роль ментальності в життєдіяльності суспільства.
18. Філософські погляди та закони діалектики І. Канта, Г.-В.Ф. Гегеля,
19. Й.-Г. Фіхте.
20. Людина як об'єкт та суб'єкт політики.
21. Політична етика і народ.
22. «Філософія життя» як історичний вимір сучасності.
23. Людина в політичній системі. Людина і влада.
24. Інформатизація суспільства — визначальний фактор сучасного розвитку людства.
25. Глобалізація та її вплив на соціально-економічний та етнодержавний розвиток світу.
26. Цінність людської особистості. Єдність людини і світу.
27. «Нова людина» як відображення людства на планетарному рівні.
28. Діяльність людини як засіб формування соціального і культурного середовища.
29. Соціальна справедливість як надання стартових можливостей і соціальних гарантій усім членам суспільства.
30. Київська доба під прапором української революції.
31. Свідомість і праця. Спілкування і мова.
32. Добро і зло — вінець духовності.
33. Визначення «філософії життя» О.Шпенглера, З. Фрейда, А. Адлера.
34. Моральні цінності як чинник активізації людського духу.
35. Глобальні потреби взаємодії людини та природи.
36. Гуманістичний характер людської діяльності.
37. Освіта, навчання, культура — основні шляхи професійної інтеграції.
38. Характерні особливості і риси сучасного суспільства.

39. Тварина – людина – машина. Творча діяльність людини.
40. Потреби – рушійна сила людської діяльності.
41. Суспільний прогрес – як поступальний розвиток суспільства.
42. Соціальна незахищеність людини, її відповідальність і обов’язок.
43. Народна культура, масова культура, загальнолюдська культура.
44. Духовно-естетична цінність життя. Прекрасне і потворне.
45. Добро – рушійна сила історичного процесу.
46. Сфера буття людини. Буття і розум.
47. Соціально пам’ять людства як функція культури.
48. Наука як світоглядна сфера людської діяльності.
49. Істина. Критерії істини – практична діяльність людей.
50. Свідомість людини. Пам’ять та уява.
51. Чуттєвий світ людини. Почуття та емоції.
52. Організація та прогнозування людської діяльності.
53. Навчання одна з форм трудової діяльності.
54. Трудова і професійна діяльність людини.
55. Цінність життя. Право на життя.
56. Життєва позиція людини як спосіб існування.
57. Повнота і щастя життя.
58. Права людини. Загальна декларація прав людини.
59. Моральність і краса людини.
60. Роль спадковості і середовища у формуванні людини.
61. Походження людини. Розвиток уявлень про виникнення людини.
62. Світогляд як найвища форма самоусвідомлення. Історичність світогляду.
63. Життя як становлення і розвиток людини.
64. Істина, добро і краса – найвищі людські цінності.
65. Знання. Існує прислів’я «Знання – сила». Поясніть.
66. Суспільні функції сім’ї, її значення.
67. Розвиток сім’ї та шлюбу в історії суспільства.
68. Сім’я та її роль у людському житті.
69. Стосунки між юнаком і дівчиною. Закоханість і любов.
70. Міжособистісні стосунки. Товариськість і дружба.
71. Мова як засіб спілкування. Форми спілкування.
72. Цілі та ідеали. Ідеал і його досягнення.
73. Розвиток філософської думки в Україні: Я.П. Козельський, В.В.Капніст, М.І. Костомаров, П.Д. Юркевич.
74. Нація як етносоціальна спільнота людей.
75. Різноманітні людські об’єднання або соціальні групи.
76. Соціальна справедливість як надання стартових можливостей і соціальних гарантій усім членам суспільства.
77. Життєва та професійна задоволеність як оцінка соціального статусу.
78. Соціальний процес як гарант розгортання потенціалу особистості.
79. Особистість у системі соціальних зв’язків. Соціальні якості людини.
80. Моральні і правові засади шлюбу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Автономов В.С. Модель человека в экологической науке. – СПб., 1998.
2. Бачинин В.А. Духовная культура личности. – М., 1986.
3. Білінський А. Народ, нація, держава // Віче, - 1984. - № 9.
4. Білорус С. Глобалізація і соціальна доля людини в ХХІ ст. (О. Білорус) // Київська старовина. – 2002. - № 1
5. Бобров Л.В. Поговорим о демографии. – М., 1974
6. Борн Макс Моя жизнь и взгляды. – М., 1973
7. Бромлей Ю.В., Подольний Р.Г. Человечество – это народы. – М., 1990
8. Вайсс Ф.Р. Нравственные основы жизни. – М., 1994.
9. Вербицький В.В. Формування практичного розуму цілеспрямованого учня. К. : ”Деміур ”, 2002. – 232с.
10. Вико Дж. Основания новой науки о общей природе наций. – Л., 1940.
11. Говорун Т.В. Людина і суспільство. – К., 1992. – Т. 1.
12. Головатий М.Ф. Соціологія політики. – Київ МАУП, 2003.
13. Дашутін Г. Політичний ідеал: світовий досвід і сучасна Україна. – К., 2006.
14. Енциклопедія етностудіології (за ред. Ю. Римаренка). – К., 1996.
15. Жутикова Н.В. Психологические уроки обыденной жизни. – М., 1990.
16. Заїченко Г. Доля філософії та культури наприкінці ХХ сторіччя // Філософія і соціальна думка. – 1992. - № 9
17. Ильенков Э.В. Философия и культура. – М., 1991.
18. Історія філософії України: Хрестоматія. – К., 1978.
19. Карпенко М. Вселенная Разумная. – М., 1992.
20. Кирилюк Ф.М; Ковш А.Г. Западноевропейское социально – политические учения XIX века. – К., 1991.
21. Кленская И. Беседы о смысле жизни. – М., 1989.
22. Кутирев Б.О. Людина і світ: три парадигми взаємодії // Філософська і соціологічна думка. – 1991. - № 7
23. Лук А.К. Психология творчества – М., 1978.
24. Людина і світ: Підручн. для 11кл. загальноосв. навч. закл. (І.В. Губерський, В.Г. Кремень А.О. Приятельчук та інш.); за ред. І.В. Губерського. – 3-тє вид., переробл. і доп. – К.: Знання, 2007. – 350с.
25. Макаруч С.А. Український етнос: Виникнення та історичний розвиток. – К., 1992.

26. Мир живой природы: Радость познания. Популярная энциклопедия: в 4-х – Т. (пер. с англ.). – М., 1984. – Т. 2.
27. Мир философии: Книга для чтения. – М., 1991. – ч. 1-2.
28. Наука и Вселенная. – М., 1983.
29. Наша планета. – М., 1985.
30. Общественное сознание и его формы (общ. ред.. и предслов. В.И. Толстых). – М., 1986.
31. Павленко Ю. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства. – Київ, 2000.
32. Пономарёв М.А. Психология творчества. – М., 1976.
33. Попович М.В. Мировоззрение древних славян. – К., 1985.
34. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса: новый диалог человека с природой (перев.. с англ.). – М., 1986.
35. Рисмен Д. Некоторые типы характера и общество // Социолог. исследован. – 1993. - № 3.
36. Смолій В.А., Гуржій С.І. Як і коли почала формуватися українська нація. – К., Наукова думка, 1991.
37. Сорокин П.А. Человек. Цивилизация. Общество: Пер. с англ. (общ. ред., и предислов. А.Ю. Соломонова. – М., 1992
38. Сухомлинский В.А Мудрость власть коллектива // Избр. пед. соч. – М., 1981. – Т. 3
39. Токарев С.А. Религия в истории народов мира. – М., 1986.
40. Туманов С.В. Общественный идеал: диалектика развития, - М. : 1986.
41. Українська політологія: витоки та еволюція: навч. посібн. (за ред. Кирилюка Ф.М.). – К. : Варта, 1995.
42. Українські гуманісти епохи Відродження: Антологія: В 2Т. – К., 1995.
43. Франк С. Л. Духовные основы общества. – М., 1992
44. Фромм Э. Психоанализ и этика. – М., 1993
45. Фромм Э. Пути из большего общества // Проблемы человека в западной философии. – М., 1988.
46. Хуторской А. Ключевые компетенции как компонент личностно – ориентированного образования // Народное образование. – 2003. - № 2. – с. 58-61.
47. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. – К., 1992.
48. Шлегель Ф. Эстетика. Философия. Критика: Ежегодник. – М., 1983. – Т. 2.
49. Штика О. Ідеологія та держава як чинники творення нової України (засади політично-ідеологічної доктрини); Політологічні читання. - № 2. – К., - 1995

50. Щёкин Г.В. Диалог цивилизаций: новые принципиальные организации мира. – К., 2002.

Додаткова література:

1. Ванселов В.В. Эстетика романтизма. – М., 1966 .
2. Виппер Ю.Б. Творческие судьбы и история. – М., - 1990.
3. Гайденок П.П. Эволюция - понятие науки. – М.,- 1980.
4. Гегель Г.В. Феноменология духа. – СПб; 1999.
5. Грушевський М.С. Духовна Україна: збірка творів – К.; - 1994.
6. Гуревич А.Я. Категории средневековой культуры. – М., 1984.
7. Кон И.С. В поисках себя. Личность и самосознание. – М.,- 1984.
8. Кривцун О.А. Ценности культуры и судьбы искусства. – М.,- 1989.
9. Лосев А.Ф. Страсть к диалектике. – М.,- 1991.
10. Мень А.В. Культура и духовное восхождение. – М., - 1992.
11. Нагорна І.П. Політична культура українського народу: історична ретроспектива і сучасність; К.,- 1998.
12. Нестурх М.Ф. Происхождение человека. – М., - 1970.
13. Рассел Б. Історія західної філософії. – К., - 1995.
14. Семёнов Ю.И. Как возникло человечество. – М., - 1966.
15. Смолій В.А ; Гуржій О.І. Як і коли почала формуватися українська нація. – К., - 1991.
16. Чайлд Г. У истоков европейской цивилизации. (Пер. с англ.) – М.,- 1952.
17. Энгельс Ф. Происхождение семьи, частной собственности и государства. – (Маркс К; Энгельс Ф.) соч., Т. 21; с.23-42.
18. Швейцер А. Благоговение перед жизнью. –М., 1992.